

Biện pháp giáo dục kỹ năng an toàn cho trẻ mẫu giáo

Trần Thị Hòa, Đào Hà Trang*

*ThS. Giảng viên Khoa Sư phạm, Trường Đại học Hạ Long

* Sinh viên lớp ĐH MN K1, Khoa Sư phạm, Trường Đại học Hạ Long

Received: 16/04/2024; Accepted: 26/04/2024; Published: 15/5/2024

Abstract: In a society with many risks, educating children on safety skills becomes even more urgent. Children's safety skills education is the process of helping children recognize, understand and apply safety measures in daily life, with the aim of protecting children from danger, preventing accidents and building their abilities. self-protection, confidence and independence for children. Measures to effectively carry out this activity include using situations, images, games, etc.

Keywords: Measures, education, safety skills, children, kindergarten.

1. Đặt vấn đề

Giáo dục kỹ năng an toàn (KNAT) cho trẻ em là nội dung giáo dục quan trọng, đặc biệt là với nhóm trẻ 5-6 tuổi. Đây là giai đoạn cần phải chuẩn bị tốt cho trẻ bước vào trường phổ thông, đảm bảo trẻ nhanh chóng thích nghi được với những sự thay đổi trong môi trường học tập, duy trì sự an toàn cho trẻ trong môi trường có nhiều nguy cơ. Giáo dục KNAT giúp trẻ phát triển nhận thức và hành vi an toàn từ khi còn nhỏ. Bằng cách trang bị cho trẻ những kỹ năng an toàn cơ bản, chúng ta có thể giảm thiểu nguy cơ tai nạn và tạo nền tảng cho sự phát triển toàn diện của trẻ từ giai đoạn mẫu giáo. Vì vậy, các cơ sở giáo dục mầm non luôn chú tâm vào tổ chức hoạt động giáo dục KNAT cho trẻ em, tập trung tìm kiếm những biện pháp hiệu quả để nâng cao chất lượng giáo dục kỹ năng này cho trẻ em.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Giáo dục kỹ năng an toàn cho trẻ mẫu giáo

Kỹ năng tự bảo vệ bản thân là khả năng tự đảm bảo sự an toàn và tránh các nguy hiểm trong môi trường xung quanh. Nó bao gồm việc nhận biết và đánh giá các tình huống rủi ro, hiểu và áp dụng các biện pháp phòng ngừa, và có khả năng tự bảo vệ mình trước các mối đe dọa về an toàn và sức khỏe. Trong quá trình giáo dục KNAT, trẻ được hướng dẫn nhận biết các nguy cơ và tình huống nguy hiểm trong môi trường xung quanh, bao gồm cả nhà cửa, trường học, đường phố và các khu vực chơi. Trẻ được truyền đạt kiến thức về cách phòng ngừa tai nạn và tránh tiếp xúc với các vật phẩm nguy hiểm như lửa, sản phẩm hóa chất, dao cạo, điện, nước sâu và các vật thể sắc nhọn. Việc giáo dục KNAT cho trẻ mẫu giáo sẽ đem lại những lợi ích sau:

- Bảo vệ sức khỏe và sự sống: Giáo dục KNAT cho trẻ mẫu giáo giúp bảo vệ sức khỏe và sự sống của trẻ. Trẻ mẫu giáo có thể không nhận ra nguy hiểm và hậu quả tiềm tàng trong các tình huống hàng ngày như chơi đùa, ăn uống, hoặc tham gia các hoạt động. Bằng cách giáo dục trẻ về an toàn, chúng ta giúp trẻ nhận ra và tránh nguy cơ, giảm thiểu nguy cơ bị thương tích hoặc gặp các tai nạn không mong muốn.

- Xây dựng nhận thức về nguy cơ: Giáo dục KNAT giúp trẻ mẫu giáo phát triển nhận thức về nguy cơ xảy ra tai nạn và tác động của những hành động không an toàn. Khi trẻ hiểu rõ hơn về nguy cơ và hậu quả, họ sẽ tự động trở nên cảnh giác hơn và có khả năng đưa ra quyết định an toàn hơn trong các tình huống hàng ngày.

- Tạo điều kiện cho việc học và phát triển: Khi trẻ cảm thấy an toàn và được hướng dẫn về kỹ năng an toàn, họ sẽ có tinh thần tự tin hơn để khám phá và học hỏi. Giáo dục KNAT không chỉ giúp trẻ tránh nguy cơ, mà còn tạo ra môi trường thuận lợi cho sự phát triển toàn diện của trẻ, bao gồm cả khả năng tư duy, tư duy logic và sáng tạo.

- Xây dựng kỹ năng xã hội: Giáo dục KNAT cũng tạo cơ hội cho trẻ mẫu giáo học cách giao tiếp và hợp tác với nhau trong việc đảm bảo an toàn. Trong quá trình học, trẻ sẽ được khuyến khích chia sẻ thông tin, yêu cầu sự giúp đỡ và hợp tác với nhau để đảm bảo an toàn cho mọi người. Điều này giúp trẻ phát triển kỹ năng xã hội quan trọng như lắng nghe, tương tác và làm việc nhóm.

Như vậy, giáo dục KNAT cho trẻ mẫu giáo là rất quan trọng để bảo đảm sự phát triển an toàn và toàn diện cho trẻ nhỏ. Nó giúp trẻ nhận biết và phòng tránh nguy cơ, phát triển tính đề phòng, tự tin và độc

lập, giao tiếp và hợp tác, cũng như hình thành thói quen an toàn trong cuộc sống hàng ngày.

2.2. Biện pháp giáo dục kỹ năng an toàn cho trẻ mẫu giáo

2.2.1. Giáo dục kỹ năng bảo vệ bản thân thông qua giải quyết tình huống xã hội

GV vận dụng những tình huống mà trẻ có thể gặp phải trong thực tế để xây dựng hoạt động phù hợp nhằm giáo dục kỹ năng bảo vệ bản thân cho trẻ như: trẻ gặp người lạ, trẻ bị lạc, trẻ đến gần nơi nguy hiểm (ao, hồ, sông, suối,...) trẻ tham gia giao thông trên đường phố,... Các tình huống đưa ra cho trẻ phải rõ ràng dễ hiểu phù hợp với nhận thức khả năng của trẻ và đó phải là những tình huống bất gặp trong cuộc sống liên quan đến kỹ năng bảo vệ bản thân. Dưới đây là một số lợi ích của việc sử dụng tình huống để giáo dục KNAT cho trẻ mẫu giáo:

- Sử dụng tình huống thực tế giúp trẻ mẫu giáo áp dụng kiến thức an toàn vào các tình huống hàng ngày. Thay vì chỉ truyền đạt kiến thức trừu tượng, tình huống cụ thể giúp trẻ nhận biết nguy cơ và biết cách phản ứng một cách hợp lý trong thực tế.

Ví dụ: Tình huống làm sao để tránh nguy hiểm khi qua đường, trẻ có thể thấy và trải nghiệm thực tế bằng cách đứng ở vạch đường và quan sát xe cộ qua lại. Điều này giúp trẻ nhận ra tầm quan trọng của việc nhìn trái và phải, đợi đến khi không có xe và đảm bảo an toàn trước khi bước qua đường.

- Sử dụng tình huống giúp trẻ mẫu giáo hiểu mức độ nguy hiểm và tạo ra cảm giác thực tế về an toàn. Thông qua việc trải nghiệm tình huống, trẻ có thể cảm nhận được hậu quả của hành động không an toàn và nhận thức được lý do tại sao KNAT là quan trọng.

Ví dụ: Tình huống làm sao để tránh cháy nổ, trẻ có thể tham gia vào hoạt động mô phỏng cháy nhà bằng cách sử dụng đồ chơi và nhận thấy tác động của một ngọn lửa giả đến môi trường xung quanh. Qua việc trực tiếp tham gia và quan sát, trẻ có thể nhận ra mức độ nguy hiểm của cháy nổ và hiểu vì sao cần phải tuân thủ các biện pháp an toàn.

- Sử dụng tình huống giúp trẻ mẫu giáo rèn kỹ năng thực hành an toàn. Thông qua việc trải nghiệm và thực hành, trẻ có thể nắm vững các kỹ năng và biết cách ứng dụng chúng trong các tình huống thực tế.

Ví dụ: Tình huống làm thế nào để sử dụng đúng dao kéo, trẻ có thể được hướng dẫn cách cầm và sử dụng dao kéo an toàn trong hoạt động cắt và dán hình ảnh. Thông qua việc thực hành, trẻ có thể rèn kỹ

năng và nhận thức về việc sử dụng đúng công cụ để tránh nguy hiểm.

2.2.2. Giáo dục kỹ năng bảo vệ bản thân cho trẻ mẫu giáo thông qua sử dụng ví dụ và hình ảnh

- Trực quan hóa kiến thức: Sử dụng ví dụ và hình ảnh giúp trẻ mẫu giáo hiểu và hình dung rõ hơn về các tình huống an toàn và không an toàn. Thay vì chỉ nói cho trẻ biết về nguy cơ, sử dụng hình ảnh và ví dụ giúp trẻ nhìn thấy và tưởng tượng về những tình huống cụ thể, làm cho kiến thức trở nên sinh động và dễ hiểu hơn.

Ví dụ: Sử dụng hình ảnh về một đứa trẻ đang cầm dao kéo một cách không an toàn, và sau đó hiển thị hình ảnh về hậu quả khi đứa trẻ bị thương. Qua việc xem hình ảnh này, trẻ sẽ nhận thức được rằng cách cầm nắm dao kéo đúng cách là rất quan trọng để tránh nguy hiểm.

- Tạo sự gắn kết với trẻ: Hình ảnh và ví dụ có thể tạo sự gắn kết mạnh mẽ với trẻ mẫu giáo. Trẻ thường nhìn thấy và nhận thức thông tin một cách hình ảnh hơn là thông qua lời nói. Bằng cách sử dụng ví dụ và hình ảnh, chúng ta có thể tạo ra một trải nghiệm tương tác và thú vị cho trẻ, giúp trẻ nhớ lâu hơn và hiểu sâu hơn về các khái niệm an toàn.

Ví dụ: Sử dụng ví dụ về một người đội mũ bảo hiểm khi đi xe đạp và một người không đội mũ. Hiển thị hai hình ảnh này cho trẻ và hỏi trẻ rằng ai trong hai người này đang làm đúng. Qua việc trực quan hóa, trẻ sẽ nhận ra tầm quan trọng của việc đội mũ bảo hiểm để bảo vệ đầu và tránh nguy cơ chấn thương.

- Thúc đẩy sự tư duy và nhận thức: Sử dụng ví dụ và hình ảnh giúp trẻ mẫu giáo phát triển tư duy và nhận thức về an toàn. Thay vì chỉ thu thập thông tin, trẻ được khuyến khích suy nghĩ, so sánh và đánh giá các tình huống an toàn và không an toàn thông qua việc quan sát hình ảnh và ví dụ.

Ví dụ: Hiển thị một bức tranh về một đám cháy và hỏi trẻ rằng nếu xảy ra cháy, trẻ nên làm gì? Sử dụng ví dụ này, trẻ sẽ được khuyến khích suy nghĩ về các biện pháp an toàn như thoát hiểm, báo động, và sử dụng cách cầm nắm đúng để tránh bị bỏng.

Như vậy, việc sử dụng ví dụ và hình ảnh trong giáo dục kỹ năng bảo vệ bản thân cho trẻ mẫu giáo là cách hiệu quả để truyền đạt thông tin, tạo sự gắn kết và khuyến khích tư duy và nhận thức về an toàn. Việc trực quan hóa kiến thức thông qua ví dụ và hình ảnh giúp trẻ hiểu rõ hơn về các tình huống an toàn và không an toàn, tạo ra một trải nghiệm học tập sinh động và thú vị.

2.2.3. Giáo dục kỹ năng tự bảo vệ cho trẻ thông qua

việc thiết kế, tổ chức có hiệu quả các trò chơi

Qua việc sử dụng trò chơi, trẻ mẫu giáo có thể học và áp dụng kỹ năng bảo vệ bản thân một cách thú vị và tương tác. Trò chơi giúp trẻ tạo ra kinh nghiệm thực tế và rèn kỹ năng trong một môi trường thú vị và an toàn. Mỗi trò chơi đều chứa đựng mục đích, nội dung khác nhau để giáo viên có thể lồng ghép vào việc giáo dục kỹ năng tự bảo vệ cho trẻ. Một số trò chơi cần được sử dụng để giáo dục kỹ năng tự bảo vệ cho trẻ là:

- Trò chơi đóng vai theo chủ đề: Trẻ có thể đóng vai các nhân vật và đối tượng liên quan đến an toàn và bảo vệ bản thân. Ví dụ, trẻ có thể đóng vai làm người đi qua đường an toàn, người đi xe đạp đội mũ bảo hiểm hoặc người giúp đỡ bạn bè khi gặp khó khăn.

- Trò chơi học tập: Thiết kế các trò chơi với các lá bài hoặc bảng cài hình ảnh để trẻ tìm hiểu về các khía cạnh của bảo vệ bản thân. Ví dụ, trẻ có thể chơi trò „Hãy chọn đúng“ bằng cách chọn lá bài ứng với hình ảnh hoặc mô tả đúng về kỹ năng bảo vệ bản thân.

- Trò chơi giải câu đố: Tạo ra các trò chơi câu đố liên quan đến an toàn và bảo vệ bản thân. Ví dụ, trẻ có thể giải các câu đố về quy tắc giao thông, cách đáp ứng khi gặp người lạ hoặc cách bảo vệ bản thân khỏi nguy hiểm tiềm ẩn.

- Trò chơi vận động: Tổ chức các hoạt động vận động ngoài trời liên quan đến bảo vệ bản thân, chẳng hạn như trò chơi trốn tìm an toàn hoặc trò chơi chạy đua vượt qua các chướng ngại vật tượng trưng cho nguy hiểm.

Việc thiết kế trò chơi phải dựa vào nội dung bài học, điều kiện, thời gian mỗi giờ học; trò chơi phải mang ý nghĩa giáo dục; trò chơi phải phù hợp với đặc điểm tâm lý trẻ, khả năng của giáo viên; trò chơi phải có mục đích rõ ràng: nhằm ôn luyện, củng cố kiến thức, kỹ năng nào.

Ví dụ: Tên trò chơi: „Trạm cứu hỏa an toàn“

Mục tiêu: Giúp trẻ hiểu về cách phòng cháy và cách đáp ứng an toàn trong trường hợp có cháy trong nhà.

Nguyên vật liệu: sử dụng hình ảnh hoặc mô hình ngôi nhà và trạm cứu hỏa.

Cách chơi:

- + Chuẩn bị bức tường nhỏ và hình ảnh để tạo thành một bảng trò chơi trên tường hoặc mặt phẳng phía trước.

- + Giới thiệu với trẻ về các hình ảnh và giải thích ý nghĩa của chúng. Ví dụ: trạm cứu hỏa là nơi mà người hùng cứu người và dập tắt lửa, ngọn lửa và cột

khói là những điều nguy hiểm trong trường hợp có cháy, cửa sổ và cửa ra vào là các lối thoát an toàn.

+ Hướng dẫn trẻ chơi trò chơi như sau:

Mỗi trẻ sẽ đóng vai một người trong gia đình.

Một người sẽ đóng vai „ngọn lửa“ và di chuyển dọc theo bức tường.

Các trẻ khác sẽ phải quyết định cách đáp ứng an toàn trong trường hợp có cháy.

Khi „ngọn lửa“ di chuyển gần cửa sổ hoặc cửa ra vào, trẻ sẽ phải di chuyển đến một vị trí an toàn trên bức tường.

Nếu trẻ không thể di chuyển đến một vị trí an toàn trước khi „ngọn lửa“ tiếp cận, trẻ sẽ bị „bắt cháy“ và bị loại khỏi trò chơi.

Tiếp tục chơi và tạo ra các tình huống khác nhau để trẻ áp dụng các kỹ năng bảo vệ bản thân. Ví dụ, thêm hình ảnh cột khói hoặc trạm cứu hỏa để trẻ phải đưa ra quyết định nhanh chóng và tìm kiếm lối thoát an toàn.

Trò chơi này giúp trẻ nhận biết tình huống cháy nhà và hình dung cách đáp ứng an toàn. Nó khuyến khích trẻ tìm hiểu về các lối thoát an toàn, quy tắc không chạy trong trường hợp cháy, và quy trình liên hệ với trạm cứu hỏa. Qua trò chơi này, trẻ sẽ có cơ hội rèn luyện kỹ năng bảo vệ bản thân một cách thú vị và tương tác.

3. Kết luận

Giáo dục kỹ năng bảo vệ bản thân cho trẻ mẫu giáo mang ý nghĩa quan trọng trong việc đảm bảo sự an toàn và phòng ngừa nguy hiểm cho trẻ. Bằng cách giúp trẻ hiểu về các nguy cơ và cung cấp cho họ các kỹ năng cần thiết, giáo dục này giúp trẻ mẫu giáo trở nên tự tin và tự động phản ứng an toàn trong các tình huống nguy hiểm, góp phần xây dựng những thói quen an toàn từ thời thơ ấu, tạo nền tảng cho sự phát triển an toàn và tự bảo vệ trong tương lai của trẻ. Các biện pháp giáo dục kỹ năng bảo vệ bản thân cho trẻ mẫu giáo bao gồm việc giảng dạy kiến thức cơ bản về an toàn, sử dụng trò chơi giáo dục, mô phỏng và thực hành qua tình huống, hình ảnh,... Những biện pháp này giúp trẻ hiểu và áp dụng các kỹ năng bảo vệ bản thân như phản ứng trong trường hợp khẩn cấp, đáp ứng với người lạ, và tuân thủ quy tắc an toàn.

Tài liệu tham khảo

1. Hoàng Thanh Phương, Kim Thị Hải Yến, Lê Thị Hồng Chi, Bùi Thị Loan (2018). *Giáo dục kỹ năng sống cho trẻ Mầm non*. NXB Đại học Quốc Gia Hà Nội.

2. Bùi Văn Trực (2019). *Phương pháp giảng dạy kỹ năng sống cho trẻ Mầm non*. NXB Hồng Đức.